

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

**Vznik a vývoj Knihovny manželů Tomanových
v Rožmitále pod Třemšínem**

Ivana Procházková

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra filozofie

Studijní program Humanitní studia

Studijní obor Humanistika

**Vznik a vývoj Knihovny manželů Tomanových
v Rožmitále pod Třemšínem**

Ivana Procházková

Vedoucí práce:

PhDr. Dagmar Svatková

Katedra filozofie

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2013

OBSAH

1	ÚVOD.....	1
2	ROZVOJ KNIHOVEN.....	3
	2.1 Čtenářské společnosti.....	5
	Chyba! Záložka není definována.	
	2.2 Spolková činnost.....	7
	2.3 Měšťanská beseda.....	7
3	ZALOŽENÍ KNIHOVNY V ROŽMITÁLE POD	
	TŘEMŠÍNEM.....	11
	3.1 Kulturně vzdělávací spolky rožmitálské.....	11
	3.2 Špaček.....	12
	3.3 Literární kruh.....	14
	3.4 Veřejná obecní knihovna-husova.....	16
	3.5 Poválečný provoz knihovny.....	18
	3.6 Budování střediskové knihovny.....	19
	3.7 Profesionalizace knihovny.....	19
4	MĚSTSKÁ LIDOVÁ KNIHOVNA MANŽELŮ	
	TOMANOVÝCH A JEJÍ SPOLEČENSKÝ VÝZNAM.....	21
	4.1 Kulturně výchovný rozvoj.....	22
	4.2 Rozvíjení všeobecné informovanosti.....	24
	4.3 80 let trvání městské knihovny v rožmitále pod třemšínem... 23	
	4.4 Budování nových prostor.....	25
	4.5 Současnost - umístění v nově vybudovaných prostorech.....	26
	4.6 Knihovny mikroregionu Třemšín.....	27
	4.7 Současná činnost knihovny.....	29
5	ZÁVĚR.....	33
6	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ.....	
	Chyba! Záložka není definována.	
7	RESUMÉ.....	41
8	ZUSAMMENFASSUNG.....	42
9	PŘÍLOHY.....	43

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval(a) samostatně a použil(a) jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2013

.....

Ráda bych poděkovala všem, kteří mi pomáhali. Především vedoucí práce PhDr. Dagmar Svatkové. Dále všem ochotným zaměstnancům Okresního Archivu v Příbrami. A své rodině za trpělivost.

1. ÚVOD

Veřejné knihovny jako takové, jsou kulturní a vzdělávací zařízení, jejichž hlavním úkolem není jen zprostředkovat přístup k informacím a vědomostem veškeré veřejnosti. Ale i mnohem rozsáhlejší výchovná, metodologická i vzdělávací činnost pro děti školou povinné, studenty až po seniory.

„Posláním veřejné knihovny je vytváření a posilování čtenářských návyků od raného dětství; podpora samostatného sebevzdělávání i všech stupňů školského vzdělávání; poskytování příležitosti pro osobní tvůrčí rozvoj; podpora dialogu mezi kulturami a kulturní rozmanitosti; podpora tradice lidové slovesnosti; zpřístupňování všech druhů obecních informací; podpora a podíl na všech akcích a programech zabývajících se odstraňováním negramotnosti, resp. - je-li to třeba - podněcování takových aktivit. Důležitá je taktéž podpora budování celostátní sítě knihoven a kvalitní řízení a organizace veřejných knihoven. Knihovníci mají mít pro zajištění služeb dostatečnou odbornou kvalifikaci, tak aby mohli společně s pracovníky na místní i státní úrovni uskutečňovat principy obsažené v tomto Manifestu.“¹

Tolik některá ustanovení Manifestu UNESCO k charakteru knihovny, jakožto kulturně vzdělávacího zařízení. Díky úsilí mnoha lidí o naplnění těchto ustanovení je v současnosti veřejná knihovna, i navzdory tomu, že existence knihoven bývá pro budoucnost někdy zpochybňována, součástí vybavenosti téměř každé obce.

---

¹Služby veřejných knihoven. Směrnice IFLA/UNESCO pro rozvoj [online] dostupné z [http:// www.wold.nkp.cz/o_knihovnach/konsorcia/skip/Fila.pdf](http://www.wold.nkp.cz/o_knihovnach/konsorcia/skip/Fila.pdf)

Cílem této bakalářské práce je podání uceleného pohledu na vznik a vývoj Knihovny manželů Tomanových v Rožmitále pod Třemšínem; zaznamenání její proměny z maloměstské knihovny k zařízení, které je funkční nejen jako knihovna, ale svými aktivitami se zaměřuje na kulturní a intelektuální rozvoj populace. Zároveň bude v této práci nastíněn nejen rozvoj veřejných knihoven všeobecně, ale i vývoj těchto knihoven v menších městech.

Práce bude rozdělena do několika částí. V první části bude nastíněna historie vývoje veřejných knihoven všeobecně. Zároveň je obsahem této kapitoly i problematika zakládání některých maloměstských knihoven, jejich vznik, význam i následný vývoj. Druhá část se bude věnovat založení veřejné knihovny v Rožmitále pod Třemšínem, zaznamená první historické zmínky o podnětech i podmínkách vzniku této knihovny tak, jak bude možné tyto materiály zjistit. Další kapitoly se budou zabývat společenským významem knihovny, jejím současným vývojem, aktivitami a plány do budoucna.

Práce bude zpracovávána kombinací terénního výzkumu a archivářského bádání. Sepsána bude historicko – komparativní metodou. Závěr práce bude patřit celkovému zhodnocení zadaného tématu.

2. ROZVOJ KNIHOVEN

Knihovna jako zařízení určené ke shromažďování dokumentů, vědomostí a různých písemností. Provází lidstvo již velmi dlouhou dobu. „*Za nejstarší knihovny dlužno považovati sbírky dokumentů sloužících účelům kněžské organizace státní.*“² Tyto knihovny, či vlastně sbírky, původně spravovali zcela přirozeně kněží, neboť v té době byla znalost jazyků a jejich písemný zápis mezi nimi nejvíce rozšířená. Tak, jak narůstala potřeba vzdělaných lidí nejen pro duchovenstvo, ale i pro světské účely, rostl i počet vzdělávacích zařízení a jejich knihoven, které sloužily ale zase jenom vzdělavcům v té době. Významným okamžikem pro šíření vzdělanosti byl vynález knihtisku v polovině 15. stol. Knihy se stávaly mnohem dostupnějšími, vznikaly knihovny určené i širší veřejnosti. Díky častým ničivým událostem, docházelo u mnoha typů těchto zařízení k částečnému či úplnému zničení. (požáry, povodně, války). Mnoho zmínek o těchto zařízeních se díky tomu nedochovalo.

Soukromé i církevní knihovny procházely vývojem závislým na společenských proměnách. Například velká francouzská buržoazní revoluce zahájila éru národních knihoven jako výraz zdůraznění národní myšlenky.³ Osvícenská doba, která se u nás datuje od vlády Marie Terezie (1740-1780) a Josefa II. (1780-1790) usilovala v duchu svých zásad o rozšíření vzdělanosti do širších vrstev nejen privilegovaných společenství⁴. To ovšem znamenalo umožnit veřejnosti přístup k informacím a znalostem odborným i vědeckým, k čemuž výtečně posloužilo založení a zpřístupnění pražské universitní knihovny.

---

² ŽIVNÝ, Ladislav. *Veřejné knihovny jejich vývoj a správa*. Stanislav Minařík, Smíchov, 1919. s. 7

³ Cejpek, Jiří. *Dějiny knihoven a knihovnictví a vybrané kapitoly z obecných dějin*. Praha: Karolinum 1995. s. 49

⁴ Cejpek, Jiří. *Dějiny knihoven a knihovnictví a vybrané kapitoly z obecných dějin*. Praha: Karolinum 1995. s. 127

Počátkem 19. století velká města v Čechách zakládala muzea a souběžně s nimi vznikaly i přidružené muzejní knihovny. „*Chronologicky nejstarší založení muzea má Opava: 1814. V zárodku šlo o přírodovědné muzeum. Zpočátku muzeum i knihovna byly udržovány jmen z darů šlechty a bohatšího měšťanstva.*“⁵ Od roku 1848 pak v Praze fungovaly tři knihovny; Univerzitní knihovna, knihovna Národního muzea a knihovna Průmyslové jednoty.

Na pozadí historických událostí, které měly za následek vznik samostatné Československé republiky, se projevoval u občanů všech společenských vrstev zájem o kulturu a rozšiřování vzdělanosti v mnohem větší míře, než v dobách předešlých. Tato doba se dá označit jako období největšího rozvoje našeho veřejného knihovnictví. „*Důkazem nadšení české a slovenské inteligence pro věc byly například lidovýchovné zákony, zákon o veřejných knihovnách obecních, zákon o pamětních knihách z let 1919 – 1920.*“⁶

V Československu byl přijat zákon o veřejných knihovnách obecních v roce 1919. Jednalo se o povinnost vybudovat v každé obci veřejnou knihovnu. Tehdy u nás nastal velmi rychlý rozvoj knihovnictví a lze se předpokládat, že naše veřejné knihovny patřily mezi nejpočetnější.

Prvním řídicím orgánem státní osvětové péče v republice, který měl na starost i veřejné knihovny, se stalo Ministerstvo školství a národní osvěty. Na základě jeho ustanovení vznikaly školní knihovny. Knihovna veřejná obecní, či městská, nebo knihovna školní nebyly, přes veškerou snahu o sjednocení, jediné. Zakládání knihoven v menších městech bylo víceméně závislé na místních zájmových spolcích, nebo politických

---

⁵ Cejpek, Jiří. *Dějiny knihoven a knihovnictví a vybrané kapitoly z obecných dějin*. Praha: Karolinum 1995. s. 130

⁶ Cejpek, Jiří. *Dějiny knihoven a knihovnictví a vybrané kapitoly z obecných dějin*. Praha: Karolinum 1995. s. 144

organizacích. Zároveň fungovaly různé půjčovny a čítárny knih, které vznikaly jako přidružený produkt knihkupců, nakladatelů a tiskařů. Budoucím veřejným knihovnám se nejvíce přiblížily knihovny českých čtenářských spolků.

2.1 Čtenářské společnosti

„První čtenářské společnosti vznikaly v první polovině 19. století podle individuálních místních okolností a iniciativy jednotlivců. První známou čtenářskou společností, která vznikla v roce 1818 v Radnicích zásluhou tamního faráře básníka Antonína Puchmajera, byla Česká čtenářská společnost radnická. Jejím cílem bylo zdokonalovat a zvyšovat úroveň českého jazyka, ale hlavně pečovat v tomto duchu o výchovu mládeže.⁷ Počátkem 19. století náleží Radnice k Šternberskému panství a tak Antonín Puchmajer, který svolal zakládající schůzi na 18. ledna 1818, ještě toho dne psal Kašparovi ze Šternberka, žádost o patronát nad společností. Puchmajer také žádal o přímluvu u nejvyššího purkrabího stran povolení a potvrzení společnosti pod názvem „Česká čtenářská obec radnická.“ Celá záležitost byla vyřízena nezvykle rychle. Souhlas byl udělen, zřejmě díky přímluvě pana Kašpara ze Šternberka, již za necelých šest neděl od podání žádosti.⁸ Jen o rok později byla založena čtenářská společnost ve Spáleném Poříčí, kterou vedl vrchní tamního panství Karel Štokar z Bernkopfu“⁹

---

⁷ Cejpek, Jiří. *Dějiny knihoven a knihovnictví a vybrané kapitoly z obecných dějin*. Praha: Karolinum 1995. s. 135

⁸ Suchá, Pavla. *Čtenářská společnost v Radnicích 1818-1968 Historie prvního čtenářského spolku v Čechách*. Okresní knihovna v Rokycanech 1968

⁹ Cejpek, Jiří. *Dějiny knihoven a knihovnictví a vybrané kapitoly z obecných dějin*. Praha: Karolinum 1995. s. 135

Dále byly zakládány obecní městské knihovny. Jejich činnost závisela na podpoře městského zastupitelstva a darech soukromníků. „První známá knihovna vznikla v Žebráku v roce 1834 a to zásluhou místních divadelních ochotníků“¹⁰ Někdy byly ustavovány spolky čtenářské přímo na popud jednotlivce, který pravděpodobně cítil potřebu oslavit vlastní úspěch činem veřejně prospěšným, jako například ve Strašicích, což se dozvídáme ze zápisu ve strašické kronice: „Bylo to v bývalém hostinci „U Žáků“ v druhé polovici července roku 1891, kdy o přátelském večírku na oslavu svého ustanovení za hutního a obvodního lékaře se sídlem ve Strašicích, pan M. U. Dr. Vilém Pobuda věnoval 50 zlatých výslovně na zřízení knihovny.

A opravdu, již 4. srpna toho roku se konala první poradní schůze, za přítomnosti účastníků z kruhů obchodních, učitelských a úředních, jak myšlenku uvést ve skutek... Tím byl podán podnět k založení čtenářsko – zábavního spolku „Neruda“, jemuž C. k. místodržitelstvím byly potvrzeny stanovy v prosinci téhož roku. V uplynulých pěti měsících předtím, než spolek dosáhl úředního schválení, zařizující výbor nelenil a čile se snažil, aby získal členy pro nový spolek a dary na knihách i penězích. Uspořádal první Mikulášskou zábavu 6. prosince 1891, s dobrým výsledkem, takže při ustavující valné hromadě dne 24. ledna 1892 podrobná jednatelská zpráva podávala důkaz o úspěšné činnosti zakladatelů spolku.“¹¹

Nadšení zakladatelé byli ovšem i v dalších městech Podbrdsko. V Březnici byl v roce 1911 založen Čtenářský spolek a Osvětový sbor. O rok později následovalo založení knihovny Osvětového sboru. Ta byla v roce 1916 umístěna v prostorách nově vybudované radnice. V roce 1922 knihovnu Osvětového sboru převzal Čtenářský spolek a zařídil ji jako knihovnu veřejnou. Dalším takovým příkladem je Dobříš, kde byla roku

---

¹⁰ Cejpek, Jiří. *Dějiny knihoven a knihovnictví a vybrané kapitoly z obecných dějin*. Praha: Karolinum 1995. s. 136

¹¹ Dostupné z <<http://www.knihovnastrasice.eu>>

1864 nejprve založena knihovna Osvětové besedy. Založení knihovny veřejné je datováno rokem 1905.

2. 2 Spolková činnost

Na základě spolkového a shromažďovacího zákona z roku 1867 docházelo na konci 19. století i v malých městech k zakládání četných besed a spolků dělnických, okrašlovacích, tělovýchovných. Časté byly spolky zpěvácké, divadelní a vzdělávací. Na jejich vzniku se obvykle podíleli místní učitelé. Tyto spolky si kladly za cíl nejen „*zušlechtění ducha, jakož i mravů*“, ale i sdružování se za účelem pořádání dalších společenských akcí, jako byly například taneční zábavy, vlastivědné výlety, nebo divadelní představení ochotnických společností. Knihovny, které si tyto spolky zakládaly a postupně rozšiřovaly, byly určeny především pro potřeby jednotlivých spolků a přímo využívány byly hlavně vlastními členy. Jejich provozování, navzdory vytyčeným vzdělávacím cílům, nepatřilo mezi hlavní činnosti spolků. Výjimkou snad mohly být spolky čtenářské, jejichž potřeby a těžiště hlavní činnosti s knihou a potažmo knihovnou přímo souvisely. Právě jejich knihovny později daly základ veřejným knihovnám.

Na Příbramsku působily čtenářské spolky *Kosové*, *Slovan* a na Březových horách *Beseda*, v Březnici to byl *Hospodářsko-čtenářský spolek* pro Březnici a okolí, v Rožmitále pak *Špaček* a *Literární kruh*.

2.3. Měšťanská beseda

Příbramský spolek *Měšťanská beseda* vznikl pravděpodobně již v roce 1848, přestože první zápis v Hlavní knize Měšťanské besedy je z roku 1852

a týká se „2. úplného celoročního shromáždění“¹², kdy byly zapsány spolkové stanovy, ve kterých se zdůrazňuje, že spolek není politický a byl zřízen za účelem „poučení, bratrského sjednocení, vzdělání, ušlechťení a uhlazení mravů, pospolitého vyražení.“¹³ Do spolkového výboru byli voleni sami vážení občané města a zdá se, že být členem takového spolku je záležitost prestižní. Ze zápisů ve spolkové knize je možné se domnívat, že ve svých počátcích se jednalo víceméně o „pánský klub“.

Knihovna *Měšťanské besedy* byla pořizována částečně z členských příspěvků, částečně z peněz, které spolek získával pořádáním společenských akcí. Noviny a časopisy k odebírání byly předmětem hlasování. Dalo by se říci, že výběr byl velmi pestrý. V roce 1853 to byly Pražské noviny, Moravské noviny, přírodovědecký časopis *Živa* a další. Postupem času se volba obměňovala a rozšiřovala. Přibyly časopisy zábavní, jako například *Humoristické listy*, nebo *Květy*.

V listopadu 1867 byl fond spolkové knihovny posílen o knihy z Matice české, což byly Palackého *Dějiny české* a osm dílů Shakespearových dramát. V prosinci pak ještě o dalších sedm svazků spisů poučných a zábavných z Matice moravské. Spolek měl své prostory v tehdejší hostinci U Heroltů. Na jeho místě stojí dnes budova radnice a někdejší spořitelny, kterou nechal postavit v roce 1890 příbramský starosta Karel Hail.¹⁴

V březnu 1874 bylo rozhodnuto o dobrovolné sbírce pro zbudování besedního domu. Členové spolku byli ovšem i jinak nápadtí při získávání financí. Mimo pořádání různých zábav a plesů to byly třeba poplatky za hru na kulečníku, vybírání karetného, půjčování besedního sálu spolkům

---

¹² OA, Hlavní kniha *Měšťanské besedy 1848 - 1873*

¹³ Viz. Příloha č. 1

¹⁴ Viz. Příloha č. 2

divadelním za úplatu z každého představení. Pouze studentům byl sál zapůjčován bezúplatně.

Postupem času se členy Měšťanské besedy stávali příslušníci různých společenských vrstev. Nebyli to jen vážení obchodníci, či profesoři, ale také třeba mlynářský pachtýř, či koželuh a jak se zdá, jednání byla někdy poněkud dynamická. „*Nastalo jednání neparlamentní ano vřava, a protož viděl se předseda nucena schůzi zakončiti.*“¹⁵

Nicméně, v roce 1880 byla již členská základna velmi početná, pořádaly se i vánoční akce pro děti, do knihovního fondu přibyly mnohá periodika určena těm nejmenším. Zaznamenaným knihovníkem byl v té době profesor Brejcha, který podával zprávy o „*rozkvětu knihovny*“, do které však měli přístup pouze členové spolku, stejně tak jako do čítárny spolku báňských akademiků Prokop. O tři roky později referuje profesor Novák o odboru literárním. „*Sděluje, že odbor ten se již konstituoval a že počal dnem 30. 1. činnost svou uvedením rozpravy o důležitosti veřejné knihovny spojené s čítárnou.*“¹⁶

Je zřejmé, že osvětová činnost byla vnímána jako důležitá součást kulturního života města a její podpora se stala záležitostí jeho předních představitelů. Důkazem je profesorem Novákem předložená „*resoluce kteráž v prvním literárním večeru v příčině zařízení veřejné knihovny spojené s čítárnou jednohlasně přijata byla*“

Na tomto základě byla městské radě zaslána žádost o zřízení veřejné knihovny a čítárny, kterou podpořili i další spolky jako například spolek akademiků *Jungmann*, politický klub *Havlíček*, anebo čtenářská beseda *Barák* s poukázáním na fakt, že spolkové knihovny jsou pro veřejný provoz nedostatečné.

---

¹⁵ OA, Protokol o výborových schůzích 1874 - 1884

¹⁶ OA, protokol o schůzích Měšťanské besedy 1874 - 1884

„Výsledkem bylo, že 2. prosince 1899 se obecní zastupitelstvo usneslo založit veřejnou obecní knihovnu a byl zvolen zvláštní výbor, který se ujal přípravných prací. Tento výbor se oficiálně nazýval Komitét pro zřízení lidové knihovny. Po několikaletém úsilí se tedy nakonec podařilo dne 1. října 1900 otevřít v Příbrami první veřejnou knihovnu, která byla umístěna v budově obecné školy v Komenského ulici.“¹⁷ Knihovna disponovala 790 svazky, její služby využilo 255 čtenářů a dále se úspěšně rozvíjela.

Z archivních záznamů vyplývá, že zakládání knihoven se stalo aktivitou hlavně pro pokrok šířící nadšence, kteří se nenechali od svých záměrů odradit, přestože podmínky nebyly pro všechny stejné. Tato vlna osvěty zasáhla nejen velká města, ale i malé obce. Záleželo jen na lidech, jak se k těmto snahám postaví.

---

¹⁷ FOJTOVÁ, Svatomíra, Cesty příbramské veřejné knihovny, Podbrdsko XVII 2010, SOA Praha. ISBN 978-80-86772-45-5

3. ZALOŽENÍ KNIHOVNY V ROŽMITÁLE POD TŘEMŠÍNEM

Založení veřejné knihovny kdekoliv je skutek záslužný a to v každé době, neboť pozitivně ovlivňuje kulturní úroveň obyvatelstva v místě založení. Pokud se zmiňuje historické kulturní dění v městě Rožmitále, je prakticky nemožné nezmínit zásluhy Jakuba Jana Ryby. Všeobecně je jeho jméno spojováno s hudbou, která se stala nedílnou součástí jeho celoživotního díla. Neméně záslužná je ovšem i jeho pedagogická činnost, které se věnoval „*se záplem a horlivostí. Doba po reformě nejnižších škol v duchu osvícenských myšlenek přinesla řadu lepších vyučovacích metod, jichž se Ryba s nadšením chopil. Byl zastáncem nutnosti výchovy a vzdělání.*“¹⁸ Na hlavu tohoto učitele, osvícence padala nelibost jeho nadřízených, zřizovatelů i rodičů, jejichž často zaostalé názory byly překážkou v jeho práci. A byl to právě on, kdo v Rožmitále vybudoval školní knihovnu.

3.1. Kulturně vzdělávací spolky rožmitálské

Zakládání čtenářských spolků, knihoven městských i obecních, spolků s nejrůznějším zaměřením doznalo v druhé polovině 19. století nebývalého rozmachu. Ani Rožmitál pod Třemšínem nezůstal stranou tohoto dění. Vzdor liknavosti okresních úředníků při projednávání žádostí o povolení k provozování spolků, podařilo se díky obětavosti a nadšení členů prosadit jejich vznik. V Rožmitále byli takovými neúnavnými podněcovateli spolkové činnosti například Jan Polák, zámečnický pomocník anebo

---

¹⁸ Hoyerová, Ivana, Mgr. společnost JJR, 2013 dostupné na <http://www.jakubjanryba.cz/index.php/jakubjanryba>

František Jerije, místní podučitel. Rudolf Richard Hofmeister ve své knize *Kořeny* zmiňuje neocenitelný význam jejich počinání pro dosud zaostalý kraj. Podíleli se na vzniku spolku divadelního, pěveckého a čtenářského.

3.2. Špaček

Právě z iniciativy těchto nadšených šířitelů osvěty došlo k tomu, že: *„Dne 9. června 1872 svolali pánové Václav Trčka a František Klír omladinu Rožmitálskou ke schůzi do hostince „Na Cikáncce“¹⁹ za příčinou založení spolku působícího jednak ku vzdělání, druhé pak ku pořádání zábav společenských. Po přednášce o nutné potřebě takového spolku přihlásila se hned valná část údů a v krátkce vzrostl spolek co do počtu tak že z probudilé omladiny rožmitálské nikdo nescházel.“²⁰*

Přes vynaložené úsilí pánů Trčky a Klíra nadšení pro věc starší a vážené občany města nestrhlo k osobní účasti. Snad právě proto se spolek už v počátcích své existence potýkal s jakousi lhostejností úřadů. Trvalo celé tři roky, než c. k. místodržitelství potvrdilo návrh stanov a povolilo činnost „Špačka“. Navzdory tomuto administrativnímu nedostatku, spolek prakticky fungoval. Předsedou se stal pan František Trčka, který byl zároveň ředitel divadelních ochotníků. Spolek i v této úředně nepotvrzené podobě odebíral mnoho časopisů, jak zábavních, tak i politických, nakupoval knihy se zaměřením naučným i beletrii. Nicméně počáteční nadšení opadlo a někteří členové ze spolku vystoupili. Činnost spolku byla ohrožena také nedbalým placením a mnohdy i neplacením měsíčních příspěvků. Ve snaze o záchranu spolku se roku 1873 pořádaly různé společenské akce. *„Pořádaly se zábavy hudební, deklamační a divadelní*

---

¹⁹ Viz. Příloha č. 3

²⁰ OA, Pamětní kniha zábavního spolku „Špaček“

v zahradě hostince „Na Cikánci“, ale pro nepřízeň počasí byly nevalně navštěvovány.²¹

Tyto akce tedy nebyly velmi úspěšné, a proto kvůli celkové nespokojenosti vedení zvažovalo možnost pronajmát pro spolkové aktivity vhodnější místnosti. Nakonec volba padla na hostinec „Na Americi“. Po přestěhování se přihlásili nejen bývalí členové, ale i mnoho nových. Avšak ani tentokrát nadšení nemělo dlouhého trvání, protože mezi členy spolku docházelo k rozepřím zapříčiněným politikařením. Jak praví zápis: „Neblahé rozpisování a třídění národa v staro a mladočeský působilo i ve spolku neblaze“²²

Krátce na to zemřel nejen předseda spolku a ředitel ochotníků pan František Trčka, ale i jeden ze zakládajících členů, učitel Karel Salač. Následovaly spory mezi ochotníky a Špačky do té doby víceméně spolupracujícími a bylo zřejmé, že dojde k rozdělení. Čtenářský spolek se zabýval možností zřízení vlastního spolkového a zároveň důstojného praporu. Za tím účelem byla uspořádána mezi členy spolku sbírka a současně byla požádána „slavná městská rada a ctěná občanská záložna písemně o příspěvek. Vyřízení bylo záporné s poukázáním na lepší časy, které teprv měly přijíti“.²³ Zdá se, že osvětová činnost v Rožmitále se nesetkávala vždy s podporou úřadů. 27. srpna 1875 byly po dlouhých průtazích konečně potvrzeny spolkové stanovy. „Budiž pro budoucí časy zaznamenáno, že stanovy k svému očištění z Rožmitálu do Prahy pětkrát putovati nuceny byly!“²⁴

Na valné hromadě dne 25. března 1876 bylo dojednáno urychlené vyhotovení spolkového praporu. Na práci se podíleli jak členové spolku, tak někteří spoluobčané bezplatně.

---

²¹ OA, Pamětní kniha zábavního spolku „Špaček“

²² OA, Pamětní kniha zábavního spolku „Špaček“

²³ OA, Pamětní kniha zábavního spolku „Špaček“

²⁴ OA, Pamětní kniha zábavního spolku „Špaček“

Dne 27. srpna 1876 slavil spolek „Špaček“ svěcení praporu:

„Za matku praporu byla požádána paní Františka Gangloffová, která velmi ochotně vyhověla. V předvečer uspořádáno zastaveníčko matce praporu při hudbě a průvodu s lampiony, co zatím bengálské ohně zapáleny byly. Z rána druhého dne ohlášeno střelbou z hmoždířů a hudebním průvodem po náměstí a ulicemi započeti slavností.“²⁵

Z projevu 27. srpna 1876

„nebyla právě příznivá, nicméně spolek počáteční obtíže překonal.“ Jest tomu 4 léta, co vznikl spolek omladiny Rožmitálské, vytknuv si za účel vzdělávati údy své a pěstovati život společenský. Doba vzniku²⁶

Další zápisy o činnosti spolku v pamětní knize schází. Bezpochyby fungoval dále, ale nikdo z členů se neujal zapisování až do doby, kdy byl pořízen zápis poslední. 28. Října 1920 se předává knihovna „Špačka“ veřejné obecní knihovně, „jež musí být zřízena dnes dle zákona v každé obci.“²⁷

Zábavně-vzdělávací spolek „Špaček“ ovšem nebyl jediným společenstvím působícím na poli kultury v Rožmitále.

3.3. Literární kruh

Pod vlivem silných dojmů z celonárodního hnutí, které si vytýčilo cíl, tj. zkvalitnění češtiny a rozvíjení celkové vzdělanosti obyvatelstva byl

---

²⁵ OA, Pamětní kniha zábavního spolku „Špaček“

²⁶ OA, Pamětní kniha zábavního spolku „Špaček“

²⁷ Viz. Příloha č. 4

v Rožmitále dne 17. prosince 1883 založen spolek s názvem „*Literární kruh*“, jehož účelem bude poskytovat mravní i hmotnou podporu české literatuře nepolitické odebíráním a doporučováním časopisů a knih českých obsahu nepolitického, občasně pořádání rozhovorů, rozprav, pojednání, předčítání a přednášek v oboru vědy i umění v pravidelných schůzích měsíčních a pořádání občasných zušlechťujících zábav společenských“.²⁸

Schůze výboru se konaly v místní lékárně, jindy v hostinci „*Na Plzeňce*“, kde se také pořádaly společenské akce. Členové spolku se scházeli skutečně tak pravidelně, jak si předsevzali, o čemž svědčí zápisy ze schůzí. Témata pořádaných přednášek a rozprav byla velice rozmanitá, přednášející byl většinou místní učitelé a dokázali u návštěvníků vzbudit zájem, čímž byla zajištěna i hojná návštěvnost takových akcí.

V letech 1893 a 1894 byla v Rožmitále založena „*Obecní knihovna pro lid, kteráž umístěna ve škole obecné.*“²⁹

Na schůzi knihovního odboru, ustaveného pro zřízení veřejné knihovny pro Rožmitál a okolí, konané dne 28. října 1893 se jednalo o daru Literárního kruhu nově vznikající knihovně v podobě některých knih z vlastní, spolkové knihovny. Současně s touto situací byli členové tohoto odboru rozhodnutí vyzvat občany, aby darovali nějaké knihy, pokud mohou, anebo aby přispěli finančně. Knihovna tedy byla založena, ale byl to teprve začátek cesty mnohdy nesnadné.

Válečná léta období První světové války (1914 – 1918) poznamenala život celé společnosti. Také Literární kruh pozastavil svou činnost z důvodu odchodu většiny členů výboru na frontu.

---

²⁸ Viz. Příloha č.5

²⁹ OA, Kronika města Rožmitál

3.4. Veřejná obecní knihovna – Husova

V roce 1921 byla v Rožmitále zřízena veřejná obecní knihovna podle zákona ze dne 22. července 1919 a byla usnesením Osvětové komise nazvána Husovou. „ *První Místní osvětová komise v Rožmitále pod Třemšínem ustavila se podle zákona ze dne 7. Února 1919. Předsedou byl starosta města Jan Michálek. Společnost vyvíjela činnost značnou plnic své poslání dle zákona takto: úkolem místní osvětové komise jest pečovati o veškeré způsoby a prostředky lidové výchovy, zejména opatřovati pomocí obce místnosti k přednáškám a knihovnám...*“³⁰ Své knihy předal nově vzniklé knihovně nejen spolek „Špaček“, ale i „Sokol“ a mnozí jednotlivci. Provoz knihovny byl zahájen v květnu 1921 v místnosti, kde bývala pošta. V současnosti jsou to prostory Městského úřadu. Tehdy to byla ovšem místnost zcela nevyhovující. Velká a v zimě studená. Ani vybavení nebylo vhodné pro uložení knih. První inspekce v nově zřízené knihovně proběhla v září 1923. Inspektor sice ocenil snahu a pílí knihovnice, nicméně zákonnou povinnost knihovnu nejen zřídit, ale také jí dopřát důstojné prostory, pro jistotu připomíná státní instruktor knihovnický ještě jednou v říjnu 1923.³¹

Na tuto výtku reagovalo místní zastupitelstvo rozhodnutím umístit knihovnu do místnosti menší, která by byla pro účely knihovny i vybavena. V roce 1925 byla zařízena policemi na knihy a příslušným nábytkem vedlejší místnost, knihy se zde mohly přehledně umístit a byl pořízen řádný seznam. Nejčtenější byly knihy zábavné a nejžádanějšími autory Brodský, Baar a Rudolf Richard Hofmeister. Knihovna byla otevřena jednou týdně vždy v pátek večer a to od 15. září do 15. května. Mladších čtenářů postupně přibývá, a přestože celkový počet čtenářů trochu kolísá, počet

---

³⁰ Slavíka F. A. Rožmitál pod Třemšínem a jeho okolí, II. rozšířené vydání, vydal Literární kruh 1930.

³¹ Viz příloha č. 6

vypůjček stále narůstá a stejně tak počet knih, kterými knihovna disponuje. Celkový vývoj má vzestupnou tendenci, což je možné doložit následujícím přehledem:

Rok	Počet knih	Počet vypůjček	Počet čtenářů
1921	382	933	134
1922	627	1050	132
1923	995	1200	120
1924	1200	1300	115
1925	1370	1858	98
1926	1471	1852	102
1927	1508	2211	125
1928	1444	2226	135
1929	1533	2872	140

Úbytek knih v roce 1928 byl dán vyřazením některých poškozených svazků.³²

Dne 8. října 1925 jednali členové výboru Literárního kruhu o žádosti města Rožmitál, která se týkala předání knihovny Literárního kruhu Husově knihovně. Spisovatel Hofmeister však nesouhlasil, jelikož knihy jsou staré a následně bylo rozhodnuto o finanční podpoře městské knihovny.³³ Po dlouhé odmlce se pak Literární kruh rozhodl obnovit svou činnost svoláním valné hromady na 15. října téhož roku. Jeho činnost však zdaleka nebyla na předválečné úrovni. Záznamy končí v roce 1933, kdy bylo jednáno s městským úřadem o zřízení veřejné čítárny ve třídě místní obecné školy, k čemuž dostal Literární kruh povolení od místní školní rady.³⁴

Osud knihovny v dalších letech byl víceméně neutěšený. Záznam z roku 1930: „*a jedna malá, nevhodná místnost Husovy knihovny města Rožmitála,*

³² Slavíka F. A. Rožmitál pod Třemšínem a jeho okolí, II. rozšířené vydání, vydal Literární kruh 1930.

³³ Viz příloha č. 7

³⁴ Viz příloha č. 8

*tato je přepažena dřevěnou stěnou, z přední části vedou plechová dvířka do komína, kudy kominík při práci vlezá a vylézá.*³⁵ Navzdory těmto nepříznivým podmínkám knihovna naplno funguje, doplňuje do fondu ročně 30 – 50 knih, počet čtenářů se výrazně nemění a zůstává stálý.

V roce 1942 se Husova knihovna opět stěhuje a to do druhého patra radnice. Ze zápisu z roku 1943 se lze dočíst, že revize knihoven obecních byly za války velmi časté. Revizoři knihoven byli většinou učitelé. Dostávali seznamy autorů knih, jejichž spisy musely být vyřazeny. Veřejná knihovna v Rožmitále byla raději po dobu války zavřena a nepůjčovalo se.³⁶ Svou činnost zahájila v lednu 1944, ovšem po vyřazení závadných spisů komunistických a marxistických.

3.5. Poválečný provoz knihovny

V roce 1946 spisovatel Dr. K. J. Beneš daroval knihovně v Rožmitále 100 knih. 1950 – knihovna přemístěna na novou adresu v Havlíčkově ulici č. p. 78. Svaz osvobozených politických vězňů daroval svou knihovnu. V průběhu padesátých let se na provozu knihovny mnoho nemění. Půjčuje se dvakrát týdně, průběžně se prověřuje knihovní fond a politicky závadná literatura se odstraňuje, nové knihy i čtenáři přibývají jen zvolna. V roce 1959 knihovna sídlí v domě Osvětové besedy.

Roku 1964 Přestala Lidová knihovna v Rožmitále pod Třemšínem fungovat úplně. Bývala umístěna na náměstí v původním domě, který se dodnes jmenuje Panský dům. Tento objekt byl po vyklizení knihovny předán státním restauračním zřízením. Knihy byly prozatímne uskladněny na zpětně

---

³⁵ Rožmitálsko 2000 č. 11

³⁶ Rožmitálsko 2000 č. 12

nedoložitelném místě a po otevření nových škol byly složeny ve staré obecné škole. Tam byla pro knihovnu určena i místnost, ale její vybavení, jak se zdá, bylo dlouhodobě odkládáno.

3.6. Budování střediskové knihovny

Záchrana přišla v roce 1966 v podobě prověrky, provedené pracovníci okresní lidové knihovny. Záměrem bylo vybudování střediskové knihovny v Rožmitále, která by sloužila i okolním obcím. Proto bylo nutné nejen rozšířit knihovní fond, ale hlavně urychlit práce úprav, aby po prázdninách mohla být otevřena MLK v přízemí bývalé obecní školy na náměstí.

Na uvedení knihovny do provozu v roce 1967 měla velkou zásluhu učitelka ZDŠ Rodová, která za pomoci žáků uskladněné knihy připravila k přenesení do místnosti, pro knihovnu určené. Pomoc přišla i od pracovnice okresní lidové knihovny, takže bylo možné dne 1. října 1967 skutečně zahájit provoz. Původní knižní fond MLK ke dni otevření čítal 3330 svazků a do konce roku přišlo do knihovny 76 čtenářů. Knihovna složila zároveň i jako čítárna.³⁷ V následujících letech většinu čtenářů tvoří mládež. Na postu knihovníka se střídají dobrovolníci a zastupující metodičky z okresní knihovny.

3.7. Profesionalizace knihovny

Rok 1972 byl pro další rozvoj knihovny velmi důležitý, neboť došlo k její profesionalizaci. Na základě jednání o přemístění knihovny do místností v prvním patře staré, obecní, školy, byla dohodnuta adaptace těchto místností

---

³⁷ OA kronika města Rožmitál

podle návrhu ing. Jankeho tak, aby vyhovovaly potřebám budoucí střediskové knihovny. Na podzim roku 1972 byla funkce knihovníka rozšířena na celý úvazek. Od roku 1973 začínají postupně adaptační práce. Dochází k rozdělení půjčovni doby. Ta je určena jedenkrát týdně pro mládež, dvakrát týdně pro dospělé. Knihovnice informačně navštěvuje vesnické knihovny budoucího střediska a část nakupované literatury je již vyčleňována pro výměnný fond. V dalších letech adaptační práce zdaleka neprobíhaly podle plánu, fungovala knihovna nějaký čas v náhradních prostorách a od května 1975 až do prosince byla pro veřejnost uzavřena. Po ukončení rekonstrukce celé budovy bývalé obecné školy byl dne 18. prosince 1975 slavnostně otevřen Brdský památník a současně byla dána veřejnosti do užívání Městská knihovna, která nyní zaujímala dvě místnosti v prvním patře a měla tak možnost zařídit samostatný prostor pro dětské oddělení.³⁸

Od roku 1976 začíná knihovna pracovat naplno, knihovnu přebírá paní Jiřina Palivcová, osobnost, jejíž zásluhy o rozvoj rožmitálské knihovny jsou rozhodně mimořádné.³⁹ Přestože je nutné řešit některé potíže, jako je nedostatečné vytápění, nebo nezařízená místnost pro zpracování fondu, bylo dokončeno zpracování veškerého knižního fondu a byla navázána spolupráce s místní ZDŠ. V rámci této spolupráce bylo uspořádáno několik besed pro děti a započalo se s bibliograficko – informační výchovou dětí prvních tříd základní školy. Činnost knihovny se dále úspěšně rozvíjí. Podařilo se aktivizovat téměř všechny knihovny střediska, knihovna získávala pozitivní hodnocení, v krajském kole soutěže BVLK (budujeme vzornou lidovou knihovnu) a za rok 1977 čestné uznání. I spolupráce se školou byla na vzestupu. V roce 1979 se činnost knihovny zaměřila především na zvýšení počtu čtenářů. O rok později bylo dosaženo přebudování interiéru knihovny tak, aby co nejvíce knih mohlo být přístupno čtenářům ve volném výběru. Rok 1980 byl dalším významným mezníkem v životě knihovny.

---

³⁸ Viz příloha č.9

³⁹ Viz příloha č.10

4. MĚSTSKÁ LIDOVÁ KNIHOVNA MANŽELŮ TOMANOVÝCH A JEJÍ SPOLEČENSKÝ VÝZNAM

„V Rožmitále se narodila, nebo zde, či v blízkém okolí působila celá řada vynikajících osobností českého společenského a kulturního života.“⁴⁰ Z těch, kteří obohacovali literaturu, a to nejen regionální, chci vzpomenout například Václava Hájka z Libočan, který působil ve Starém Rožmitále jako farář, samozřejmě učitele Jakuba Jana Rybu. „Spisovatel Rudolf Richard Hofmeister, básník a beletrista, se v podbrdském městečku nejen narodil, ale prožil zde celý život. Zabýval se zejména historií a vlastivědou. Byl jmenován čestným občanem Rožmitálu, stejně jako Karel Josef Beneš (1896 – 1969), knihovník, beletrista, autor filmových scénářů a redaktor sborníků žil v Rožmitále od roku 1950.“⁴¹

Dramatik, prozaik a novinář Josef Toman (1899 – 1977), autor mnoha cestopisných a historických románů a divadelních her, prožil v Rožmitále dětská léta. Jeho kniha, Řeka čaruje, se stala předlohou pro filmový scénář, který byl úspěšně realizován. On a jeho manželka Miroslava, rovněž spisovatelka a spoluautorka některých děl, se stali významnými osobnostmi v literatuře. Oba pak často do Rožmitálu dojížděli. Tato skutečnost vedla k rozhodnutí přejmenovat Husovu knihovnu na Městskou lidovou knihovnu manželů Tomanových.

Od 23. října nese tedy knihovna název Městská lidová knihovna manželů Tomanových. K této příležitosti se pod záštitou Městského národního výboru, Svazu českých spisovatelů a městské lidové knihovny v Rožmitále uskutečnila beseda se zasloužilou umělkyní Miroslavou Tomanovou.⁴²

---

⁴⁰ Periskop č. 49-50/2008, str. 17

⁴¹ Periskop č. 49-50/2008, str. 17

⁴² Viz. Přílohač.11

4.1. Kulturně výchovný rozvoj

Osmdesátá léta jsou ve znamení rozšiřování kulturně výchovných činností a hodně času bylo věnováno práci s dětmi; přibývá další knihovník. V té době je knihovna jednou ze sedmi střediskových knihoven Příbramska a má na starosti osm neprofesionálních místních lidových knihoven umístěných v okolních vesnicích. V květnu 1982 obdrželi pracovníci knihovny čestné uznání ministerstva kultury v soutěži „Budujeme vzornou lidovou knihovnu“. Za deset let působení se činnost knihovny téměř zdvojnásobila. Má výborné výsledky při práci se čtenářem, zejména dětským, úzce spolupracuje se školou a jako první v okrese začala s knihovnicko – bibliografickou přípravou žáků (informatikou). Za svou dosavadní činnost získala knihovna v roce 1984 titul „Vzorná lidová knihovna“.

V dalších letech se knihovna potýká s nesnázemi v oblasti pracovních sil. Na místě druhého knihovníka dochází k neustálým změnám, které přinášejí potíže se zapracováním nových sil. Přesto má v tu dobu knihovna již přes 700 čtenářů, z toho 400 dospělých a na každého z nich připadá 50 výpůjček ročně. V březnu 1988 v rámci Týdne dětské knihy se pořádala v knihovně beseda se spisovatelem Martinou Drijverovou, Otou Hofmanem a Vojtěchem Steklačem.⁴³

Je potěšující, že o tyto akce je mezi dětskými čtenáři zájem. Neustále rozvíjená aktivita spolupráce se školou tak má své viditelné výsledky. Akce pro dospělé bohužel neměly zdaleka takový ohlas a tak od jejich pořádání knihovna nakonec ustoupila.

4.2. Rozvíjení všeobecné informovanosti

V září 1990 byl v knihovně ustaven dětský čtenářský kroužek Kryštof. Děti z kroužku se pravidelně scházely a vydávaly jednou za měsíc pro ostatní

---

⁴³ Viz. Přílohač.12

děti časopis se stejným názvem. Vyhlašovaly různé tematické soutěže pro mladší kamarády a pro děti z mateřských škol připravily vánoční besídku.

Počátkem devadesátých let došlo dočasně k mírnému poklesu počtu čtenářů. V knihovně však byl průběžně připravován program besed i pro předškoláky, výstavky, připomínající různá kulturní výročí, významná jubilea autorů a ilustrátorů knih. Se stejným zaměřením zde probíhaly i soutěže odměňované drobnostmi. Tak si tímto nenásilným způsobem knihovna vychovávala své budoucí čtenáře.

V roce 1991 je knihovna otevřena pro návštěvníky 31 hodin týdně, z toho je 10 hodin vyhrazeno pouze dětem. Současně bylo z rozhodnutí Městského úřadu v Rožmitále půjčování knih zpoplatněno pro všechny čtenáře, kromě důchodců. Počet čtenářů je víceméně stabilní.

V této době provoz knihovny zajišťují tři knihovníci, což znamená, že předchozí personální problém je zažehnán. Koncem roku 1995 je knihovna dovybavena počítačem a začíná první etapa realizace systému LANius. Nicméně knihovna se opět potýká s nedostatkem místa. V roce 1996 došlo k částečné rekonstrukci knihovny, včetně výměny nevyhovujícího osvětlení a bývalé chodby byly přebudovány ze skladu knih výměnného fondu tak, aby se uvolnilo místo pro studovnu a naučnou literaturu. Tím však byly vyčerpány všechny možnosti, jak upravit knihovnu pro přibývajících čtenářů a vzrůstající počet knih. Znovu tak vyvstává potřeba nových prostor.

V následujícím období dochází ke změnám v oblasti personální, kdy byl snížen počet pracovníků knihovny na dva, a knihovna byla dočasně sloučena s kulturním střediskem. Do důchodu odchází dlouholetá vedoucí knihovny, paní Jiřina Palivcová, „...pilíř zdejší knihovny. Po více než dvaceti letech je v příbramském knihovnictví synonymem preciznosti a důkladnosti knihovnické práce. Jí jediné se podařilo udržet poslední knihovnické středisko v okrese, kde je malým knihovnám poskytována nejen odborná pomoc slovem,

ale i činem.“⁴⁴ Na její místo nastupuje nová vedoucí paní Dana Petrášková. Knihovna se po dvou letech sloučení s kulturním střediskem opět osamostatňuje. Počet čtenářů je mírně na vzestupu a možnosti knihovny jsou rozšířeny o elektronický ON-LINE katalog a internet pro veřejnost. Přínosem je i rozšíření počtu pracovníků knihovny – dva na plný a dva na poloviční úvazek. Knihovna je veřejnosti k dispozici 31 hodin týdně.

4.3 80 let trvání městské knihovny v Rožmitále pod Třemšínem

V květnu roku 2001 slavila městská knihovna manželů Tomanových osmdesáté výročí své existence. V rámci těchto oslav se uskutečnilo setkání knihovníků. *„Přesto, že se jednotný systém rozpadl již v roce 1993, knihovny v našem okrese stále spolupracují. Pozvání na setkání přijali zástupci příbramské Knihovny Jana Drdy, kolegové ze státní vědecké knihovny v Kladně, která je pro knihovny středních Čech metodickým centrem a samozřejmě knihovníci z obecních knihoven z obcí Rožmitálska. Pro mnohé z nich je knihovnictví koníčkem. Na nich stojí a s nimi padá existence knihoven v obcích, kde je knihovna často jediným zábleskem kultury.“*⁴⁵

K oslavám osmdesátého výročí rožmitálské knihovny patřilo nejen bilancování uplynulých let, často nelehkých, ale i plány do budoucna, jak se o nich zmínila paní Dana Petrášková v článku pro časopis Čtenář:

„Rožmitálská knihovna je v okrese Příbram jedinou knihovnou se střediskovou funkcí – má pod sebou celkem deset vesnických knihoven. Práce i vybavení knihovny je v současné době na velmi dobré úrovni. K výročním oslavám bude patřit Den otevřených dveří, divadelní vystoupení dětí z MŠ, soutěže pro dětské čtenáře, týdenní amnestie pro nepořádné čtenáře a další akce. Rádi bychom za pomoci města Rožmitálu dokončili projekt Vybudování

---

⁴⁴ Horymír č. 21/5 rok 2001, str. 24

⁴⁵ Horymír č. 21/5 rok 2001, str. 24

*počítačové sítě v Městské knihovně manželů Tomanových. Dalším naším cílem je sehnat potřebné finanční prostředky na rekonstrukci bývalých výrobních hal, kde plánujeme prostory pro novou knihovnu.*⁴⁶

4.4. Budování nových prostor

Přelomovým se tak stal rok 2002. Kdy rada města rozhodla o navázání spolupráce s Vysokou školou ekonomickou v Praze ohledně vypracování všech potřebných náležitostí k získání finančních prostředků z programu SAPARD. Cílem bylo vybudovat novou, moderní knihovnu s informačním centrem v Rožmitále, obojí s mikroregionální působností.⁴⁷

Knihovna i nadále plní svou střediskovou funkci pro patnáct vesnických knihoven, na základě smluv s o bezplatném poskytování knihovnických služeb, mezi městem Rožmitál pod Třemšínem a konkrétními obcemi.

V roce 2004 knihovna využila nabídku grantových programů Ministerstva kultury ČR a podala žádost na finanční dotaci v programu VISK 3 na vybavení poboček výpočetní technikou, dokoupení knihovnického softvéru a posílení o další internetové připojení pro veřejnost. Žádost byla vyřízena kladně a tak bylo možné realizovat projekt „Přístup veřejnosti k počítačové síti i v malých obcích.“ Na tomto projektu se významně podílelo i město Rožmitál.⁴⁸

---

⁴⁶ Petrášková, Dana, Čtenář 53/2001/ č.5, str. 157

⁴⁷ Kronika města Rožmitál

⁴⁸ Kronika města Rožmitál

4.5. Současnost - umístění v nově vybudovaných prostorách

V letech 2005 a 2006 přistoupilo město k přestavbě dlouhodobě nevyužívaného objektu zvaného „Berkovna“ a ke stavebním úpravám nebytových prostor sousedícího objektu radnice. Zde se, od srpna 2006, nachází nově vzniklé Centrum celoživotního vzdělávání s knihovnou manželů Tomanových. Vybudováno bylo na základě projektu Společného regionálního operačního programu pro rozvoj lidských zdrojů v regionech za finanční podpory Evropské unie, Ministerstva pro místní rozvoj a města Rožmitál pod Třemšínem. Lze očekávat, že se jedná o skutečně poslední přemístění knihovny, vzhledem k tomu, že nové prostory byly budovány již s přihlédnutím ke skutečným potřebám knihovny, která se v současnosti stává nejen moderním centrem vzdělávání, ale i určitým kulturním zázemím města Rožmitálu a okolních vesnic.

K slavnostnímu otevření pro veřejnost došlo 4. září 2006. V přízemí Centra celoživotního vzdělávání s knihovnou manželů Tomanových se nachází turistické informační centrum, oddělení knihovny pro dospělé čtenáře, sklad s výměnným fondem pro 17 knihoven mikroregionu Třemšín a počítačová učebna s 8 počítači připojenými k internetu. V ostatních prostorách propojených se sousedící budovou radnice jsou školící sály; malý pro 15 a velký pro 40 osob. V prvním patře budovy je umístěno oddělení knihovny pro děti, terasa, kancelář a další školící sál pro 30 osob. Ten je vybaven mobilním zařízením – projektorem, notebookem, televizí, videem, DVD přehrávačem a domácím kinem. Uživatelé zde mají k dispozici celkem 13 počítačů, z nichž 11 je připojených k Internetu. Kromě nových prostor a technického vybavení bylo možné rozšířit a zkvalitnit služby, přijmout další dva nové pracovníky. Také bylo možné vybavit obecní knihovny mikroregionu Třemšín počítači připojenými k Internetu a propojenými se střediskovou knihovnou. Některé z nich byly vybavené knihovnickým softwarem (Clavius) a tak bylo možné začít ukládat

fond těchto knihoven do počítačové paměti. Díky prostorám, které má knihovna nyní k dispozici, může nejen pořádat kurzy a školení pro veřejnost, ale také tyto prostory pronajímat. Budova má bezbariérový přístup.⁴⁹

V současnosti rožmitálská knihovna plní střediskovou funkci pro patnáct neprofesionálních knihoven; na smluvním základě jim poskytuje mnoho služeb, jako například: konzultační a poradenskou činnost, metodické návštěvy, semináře pro neprofesionální knihovníky, meziknihovní výpůjční služby, tvorbu výměnných knihovnických fondů, včetně jejich distribuce, pomoc při zpracování a doplňování knihovnických fondů i zpracování statistických údajů. Všechny tyto služby jsou zajišťovány ve spolupráci s Knihovnou Jana Drdy v Příbrami, která je knihovnou pověřenou zajišťovat regionální funkce.

4.6. Knihovny mikroregionu Třemšín

Nedílnou součástí činnosti je poskytování služeb obecním knihovnám v mikroregionu Třemšín. Jedná se zejména o přísun nových knih v cirkulačních souborech, pomoc se zaváděním výpočetní techniky a knihovnického programu.

Přes veškeré úsilí střediskové knihovny nabízet stále kvalitnější služby obecním knihovnám dochází celkově k poklesu počtu čtenářů dospělých i dětských, jak dokládá následující tabulka.

---

⁴⁹ Viz. Přílohač.13

Rok	čtenáři	z toho do 15 let	výpůjčky	z toho pro mládež
2006	399	95	24 662	2812
2007	403	84	22 880	2520
2008	393	75	21 516	2430
2009	390	68	19 442	1090⁵⁰

Vzhledem k tomu, že obecní knihovny vesměs nevybírají poplatky, nemůže to být způsobeno finančními problémy, ale spíše nedostatkem času a u dětí možná nedostatečnou motivací k četbě. Jelikož dnešní doba přeje spíše moderním vymoženostem, ocitá se kniha v konkurenčním prostředí.

V roce 2006 byly do všech obecních knihoven v mikroregionu Třemšín nainstalovány počítače s připojeným internetem. Jeho používání je pro čtenáře zdarma, proto se předpokládalo, že by počítač mohl přilákat do knihoven nové čtenáře. Původní zvýšený zájem patrný z přehledu za sledované období 2006 – 2009 však neměl žádný vliv na počet registrovaných čtenářů.

Rok	Počet návštěvníků internetu	Počet registrovaných čtenářů
2006	508	399
2007	873	403
2008	916	393
2009	523	390⁵¹

S masivním rozvojem budování internetové sítě i v nejmenších obcích regionu počet návštěvníků internetu v prostorách knihoven v roce 2009 natolik

⁵⁰ Výroční zpráva Centra celoživotního vzdělávání s knihovnou manželů Tomanových

⁵¹ Výroční zpráva Centra celoživotního vzdělávání s knihovnou manželů Tomanových

poklesl, že ani původně zamýšlené zvýšení počtu počítačů v knihovnách by nemělo vliv na nárůst počtu nových čtenářů. Celkový pokles návštěvníků knihoven a registrovaných čtenářů je způsoben zřejmě i současným životním stylem, nedostatkem času a u dětí snadnou dostupností jiných médií, kterými naplňují svůj volný čas. Ze statistických údajů vyplývá, že výpočetní technika již děti do knihoven nepřiláká, ale jistě by bylo užitečné zařadit i do obecních knihoven více her a soutěží, které by děti zaujaly natolik, aby se ve svém volném čase více věnovaly četbě a jejich zájem o literaturu se neomezoval pouze na doporučenou školní četbu.

4.7. Současná činnost knihovny

Základní činností knihovny je poskytování služeb čtenářům. Dle knihovního řádu poskytuje centrum tyto služby: absenční a prezenční půjčování knih, časopisů, novin a jiných informačních pramenů, rezervování všech dokumentů, meziknihovní výpůjční služby, přístup k elektronickému katalogu, prezenční půjčování encyklopedií, slovníků, Internet a kopírovací služby, k dispozici je i denní tisk.

V následující tabulce je uveden počet vybraných ukazatelů, které charakterizují činnost oddělení pro dospělé ve sledovaném časovém úseku:

Rok	Registrovaní čtenáři	Návštěvníci	Výpůjčky celkem
2007	488	5007	54 156
2008	476	5001	48 867
2009	455	4979	48 765
2010	456	4727	48 602
2011	445	5168	58 075
2012	423	4898	41 365⁵²

⁵² Výroční zpráva Centra celoživotního vzdělávání s knihovnou manželů Tomanových

Z tabulky vyplývá, že registrovaných čtenářů mírně ubývá, ale počet návštěvníků zůstává téměř stejný. Oproti roku 2007 počet výpůjček v roce 2012 znatelně klesl.

Oddělení pro děti slouží dětem do 15 let. Jeho základní činnost je stejná jako v oddělení pro dospělé. Prioritou je zvýšit zájem o četbu a literaturu mezi dětmi. Knihovna klade důraz na individuální práci s mladými čtenáři a snaží se je motivovat k četbě a využívání služeb knihovny.

Rok	Registrovaní čtenáři	Návštěvníci	Výpůjčky celkem
2007	170	1859	9970
2008	194	1764	9949
2009	157	1763	10031
2010	170	1657	7154
2011	169	1689	8158
2012	172	1793	7689 ⁵³

Z této tabulky je zřejmé, že v roce 2009 klesl počet registrovaných návštěvníků. Je to dáno zejména tím, že v rámci projektu na podporu čtenářské gramotnosti na Základní škole Jakuba Jana Ryby byla vybavena knihovna na prvním stupni. Projekt byl spolufinancován MŠMT a celkem byly zakoupeny knihy za 120 000,- Kč a takto nově vybavená školní knihovna se stala konkurencí. Počet výpůjček se však nesnížil, vzhledem k tomu, že Centrum celoživotního vzdělávání s knihovnou manželů Tomanových pořádá každý měsíc různé soutěže, kvízy, hádanky, které jsou zaměřené k ročnímu období či

⁵³ Výroční zpráva Centra celoživotního vzdělávání s knihovnou manželů Tomanových

významným svátkům a výročím a tím motivuje děti k četbě. Ti nejmladší se hravou formou seznamují s knihou, která se pro ně napříště stane nejen zdrojem zábavy ale i informací. Děti si zároveň rozšiřují slovní zásobu i rozvíjejí estetické cítění. Knihovna tak fakticky pokračuje ve směru vývoje, který v sedmdesátých letech zahájila dlouholetá knihovnice, paní Jiřina Palivcová.

Vzhledem k tomu, že to zda děti čtou a co čtou, má významný vliv na řadu dalších oblastí života dítěte, je potřeba děti do knihovny přilákat. Četba ovlivňuje jejich vzdělání, životní styl a někdy i volbu profese. Role knihy v životě dospělého člověka, která je podstatnou součástí kulturního kapitálu jedince, zraje dlouhodobě od dětství. Právě z toho důvodu jsou nesmírně důležité všechny nabídky, které Knihovna manželů Tomanových pravidelně předkládá všem svým návštěvníkům.

Velké oblibě se těší celostátní knihovnická akce Noc s Andersenem. V roce 2000 s nápadem strávit noc v knihovně přišla jako první knihovna v Uherském Hradišti. Získala mimořádný ohlas u mnoha dalších knihoven a velice rychle se rozšířila téměř do celého světa. S ní souvisí seznamování dětí i s významnými osobnostmi našeho regionu, jako byl například Rudolf Richard Hofmeister. Bez povšimnutí nezůstávají ani místní pamětihodnosti a zajímavosti. I další aktivity, kdy hry, někdy i dobrodružné, soutěže a kvízy jsou tematicky zaměřeny například na důležité události z historie, které se netýkají jen vlastního regionu.

Další akcí, na kterou se děti pravidelně těší, je pasování prvňáčků na čtenáře. Probíhá na konci školního roku ve spolupráci se základní školou J. J. Ryby v Rožmitále. V březnu roku 2012 v rámci měsíce knihy byl vyhlášen nejvěrnější dětský čtenář. To znamená, že chodí do knihovny nejen dlouho, ale i často a samozřejmě si půjčuje hodně knih. Odměnou mu byly - jak jinak - knihy.

Je rozhodně potěšující, že při realizaci některých akcí spolupracují i žáci ZUŠ, kteří tak mohou začít uplatňovat získané dovednosti. Knihovna tímto

propojením plní i funkci volnočasového centra, které má zájemcům co nabídnout. Do společné činnosti se zde zapojují děti různých věkových kategorií, což je nesporným přínosem na poli kulturně výchovné práce.

Práce knihovny se však nezabývá pouze dětmi, i když na ně se zaměřuje především. I dospělí návštěvníci mají mnoho příležitostí k rozšiřování svých vědomostí. Jsou jimi například jazykové kurzy, přednášky a besedy kulturně vzdělávací, cestopisné, výstavky se zaměřením na aktuální výročí významných osobností, bibliograficko – informační služby. Vzhledem k dostatečným prostorám je knihovna zároveň čítárnou. Současně nabízí internetové a mnohé další služby.

5. ZÁVĚR

Veřejné knihovny, jako kulturně společenské zařízení, jsou jevem celosvětovým. Jejich zakládání bylo závislé na mnoha skutečnostech, z nichž prvotní byla touha po vědění. V prvopočátcích bylo vzdělávání výsadou jen tzv. vyšších vrstev, postupně se ale stávalo nutností i pro další společenské vrstvy.

Od doby založení prvních veřejných knihoven až po současnost prošlo knihovnictví, nesmírným vývojem. Nejednalo se o soustavně vzestupnou tendenci. Knihovny zaznamenávaly střídavě i pokles zájmu čtenářů, avšak díky úsilí mnoha nadšenců se jejich rozvoj nezastavil.

Počátkem dvacátého století vyvstala potřeba stanovit jednotná pravidla pro provoz veřejných knihoven. Tato pravidla velmi přesně vymezil první knihovnický zákon, který byl přijat Národním shromážděním Československé republiky dne 22. července roku 1919. Zřizování knihoven se pro obce stalo zákonnou povinností.

V období po druhé světové válce vznikají ve velkých městech knihovny studijní a vědecké, ale jsou zároveň vyřazovány knihy „ideologicky závadné“. Dnem 1. srpna 1959 vstupuje v platnost druhý knihovní zákon, jehož ustanovení jsou podřízena ideologickému vývoji a který se týká jednotné soustavy knihoven. Ústřední knihovnou této jednotné soustavy je Státní knihovna Československé republiky a má hlavně řídicí funkci.

Zákon ze dne 29. června 2001 o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb upravuje systém knihoven poskytujících tyto služby. Centrem tohoto systému je Národní knihovna, která

vykonává činnosti koordinační, odborné, informační, vzdělávací, analytické, výzkumné, standardizační, metodické a poradenské.⁵⁴

Vývoj veřejných knihoven vždy reflektoval vývoj společnosti. V dobách minulých bývalo prostředí knihovničitárny tichou oázou pro přítomné studující. Postupem času se knihovní prostory stávaly hlavně místem, kam si čtenáři prostě chodili půjčovat knihy, později i pro informace. V současnosti společnost dospěla do stadia, kdy by knihovny měly fungovat zároveň jako místo komunikace mezi nejrůznějšími vrstvami obyvatelstva. Jedním ze způsobů, jak přimět lidi, aby v knihovně strávili více času, než je třeba k výběru knihy je přizpůsobit prostředí tak, aby každému návštěvníkovi bylo příjemné tam setrvat. Pravdou je, že není vždy snadné vyhovět takovým nárokům a zachovat provoz knihovny v odpovídající kvalitě. Mnoho knihoven proto přistupuje k doplňujícím aktivitám, které mají za úkol zaujmout nové čtenáře a udržet zájem těch stávajících. Jedná se převážně o nejrůznější kurzy, nebo vzdělávací akce.

Výjimkou není ani Centrum celoživotního vzdělávání s knihovnou manželů Tomanových, které má na svém programu například mnoho cestopisných besed, kterými inspirují posluchače k rozšiřování znalostí a případným výletům. Do akcí pořádaných knihovnou se tak mohou zapojit nejen jednotlivci, ale i celé rodiny.

Jinou možností, jak získat pozornost spoluobčanů se stal příkladně projekt Virtuální universita. Ten je zaměřen na vzdělávání seniorů, kteří z nejrozmanitějších důvodů nemohou být účastníky prezenční formy studia. Garantem Virtuální university třetího věku je Univerzita třetího věku při Provozně ekonomické fakultě České zemědělské univerzity v Praze.

Knihovna manželů Tomanových je cílem podpory od Středočeského kraje poskytované příjemci formou regionálních funkcí. Je součástí projektu

---

⁵⁴ Dostupné na http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=03_Leg/01LegPod/Knihovnicky_zakon.htm

financovaným Evropskou unií, Ministerstvem pro místní rozvoj ČR a městem Rožmitál pod Třemšínem v rámci společného regionálního operačního programu. Cílem projektu bylo vytvořit zařízení se školicími kapacitami, počítačovou učebnou s veřejně přístupnými internetovými místy, knihovnou a informačním centrem pro turisty a obyvatele mikroregionu Třemšín. Záměrem bylo vybavit město moderním informačním systémem na bázi internetových technologií.,⁵⁵

Cílem těchto státních programů je účinným způsobem ovlivňovat rozvoj znevýhodněných regionů, zachovávat tradice malých obcí a podporou spolkové činnosti posílit kvality života v těchto obcích.

Knihovna manželů Tomanových, stejně jako i jiné knihovny, stojí v současnosti před nelehkým úkolem. Obstát v konkurenci moderních médií, která poskytují svým uživatelům jak interaktivní zábavu, tak možnost snadného získávání informací. Cílem pro budoucnost je vytvářet zázemí a podněcovat zájem o knihu v její současné tištěné podobě.

---

⁵⁵ Dostupné na <http://icentrum.tremsinsko.cz/vzdelavaci-centrum/informace/>

6. POUŽITÁ LITERATURA A JINÉ ZDROJE:

Monografie:

1. CEJPEK, J., Hlaváček, I. a Kneidl, P. *Dějiny knihoven a knihovnictví a vybrané kapitoly z obecných dějin*. Praha: Karolinum, 1995. 192.: s
ISBN 80-7184-163-3
2. ŽIVNÝ, Ladislav. *Veřejné knihovny. Jejich vývoj a správa*. vyd. 1.
Praha - Smíchov: Stanislav Minařík, 1919 120, 1s., 3l. : obr. příl.; 8
3. SUCHÁ, Pavla. *Čtenářská společnost v Radnicích 1818 – 1968: historie prvního čtenářského spolku v Čechách*. V Rokycanech: Okresní knihovna,
1968. 27s.: il.
4. KNEIDL, Pravoslav. *Z historie evropské knihy: po stopách knih, knihtisku a knihoven*. 1. Vyd. Praha: Svoboda, 1989. 143.:s čb. a barev. fot.,
barev. diapositivy
5. MAHEN, Jiří. *Nutnosti a možnosti veřejných knihoven/napsal Jiří Mahen*.
V Brně: St. Kočí, 1925. 46 [2] s.; lex. 8
6. POCH, Josef. *Knihovny a čítárny/Josef Poch*. 2. vyd. Beroun: J. Poch, 1927.
32.:s.
7. HOFMEISTER, R. R. *Kořeny/paměti literáta*. Česká Třebová:
František Lukavský, knihkupec, nakladatel, 1924.

Příručky, informační publikace, sborníky:

1. *Doporučení pro veřejné knihovny*. 1. české vyd. Praha: Národní knihovna České republiky, 1995. 97.:s. 5 příl.
2. *Knihovny Středočeského kraje*. / [zpracoval kolektiv autorů Středočeské vědecké knihovny ve spolupráci s knihovnami Středočeského kraje.] Praha: Žaket. 2004. 119.:s. barev. il.
3. FOJTOVÁ, Svatomíra. *Cesty příbramské veřejné knihovny*. Podbrdsko XVII. 2010, SOA Praha. ISBN 978-80-86772-45-5
4. ČÍŽKOVÁ, N., Schneiderová, M. a Šmídová, Z. *Průvodce historií a současností okresní knihovny v Příbrami*. Vyd. Okresní knihovna v Příbrami, 1990.

Články v časopisech:

1. BAHENSKÁ, Eva. Byli jsme na oslavě 80. výročí založení rožmitálské knihovny. In: *Rožmitálsko*. 2001, **7**, 39-40.
2. JIH, Do Berkovny se možná postěhuje městská knihovna. In: *Příbramský deník*. 11. 10. 1999, 8.
3. OSMDESÁT, Osmdesát let veřejné knihovny v Rožmitále pod Třemšínem. In: *Horymír*. 2001, **21**(5), 24.
4. HUTR, Karel. Projekt knihovny je na stole. In: *Příbramský deník*. 17. 08. 2000, 4.

5. SLUŽBY, Služby městské knihovny v Rožmitále. In: *Periskop*. 1999, **40**(10).
6. TOULKY, Toulky po Rožmitálsku s regionální literaturou. In: *Periskop*. 2007, **49-50**, 17
7. SOUČEK, Karel. V Berkovně bude infocentrum: V objektu vedle rožmitálské radnice otevřou centrum celoživotního vzdělávání, bude tam i knihovna. In: *Mladá fronta dnes*. 2006, **204**. C4
8. V Rožmitále mají střediskovou knihovnu. In: *Příbramský deník*. 2001, **120**, 18.
9. HÁSEK, Jindřich. Vloni tu přibyla tisíc a jedna. In: *Příbramský deník*. 1994, **17**, 11.

Zprávy:

Výroční zprávy Centra celoživotního vzdělávání s knihovnou manželů Tomanových, 2007 – 2012

Zprávy z knihovny. In: *Rožmitálsko*. 2000, **3**, 24-25.

Zprávy z knihovny. In: *Rožmitálsko*. 2000, **11**, 31-32.

Zprávy z knihovny. In: *Rožmitálsko*. 2000, **12**, 18-19.

Archivní soubory:

1. Pamětní kniha zábavního spolku ŠPAČEK – Rožmitál 1876 – 1920.

SOA Příbram.

2. Měšťanská Beseda v Příbrami – protokol o schůzích 1848 – 1873.

SOA Příbram.

3. Měšťanská Beseda v Příbrami – protokol o schůzích 1874 – 1884.

SOA Příbram.

4. Měšťanská Beseda v Příbrami – protokol o schůzích 1884 – 1895.

SOA Příbram.

5. Měšťanská Beseda v Příbrami – protokol o schůzích 1895 – 1902.

SOA Příbram.

6. Archiv města Rožmitál. kart. 581 – 616. SOA Příbram.

7. Archiv města Rožmitál. kart. 707 – 745. SOA Příbram.

8. Archiv města Rožmitál. kart. 26/15. SOA Příbram.

9. Archiv města Rožmitál. kart. 105/94. SOA Příbram.

10. Archiv města Rožmitál. Kronika 1953 – 1957. SOA Příbram.

11. Archiv města Rožmitál. Kronika 1957 – 1972. MěÚ Rožmitál.

12. Archiv města Rožmitál. Kronika 1972 – 2007. MěÚ Rožmitál.
13. Literární Kruh – zápisy ze schůzí – 1883 – 1887. SOA Příbram.
14. Literární Kruh – zápisy ze schůzí – 1914 – 1933. SOA Příbram.

Elektronické zdroje:

1. *SLUŽBY VEŘEJNÝCH KNIHOVEN Směrnice IFLA/UNESCO pro rozvoj* [online].
Dostupné z [http:// wwwold.nkp.cz/o_knihovnach/konsorcia/skip/ifla.pdf](http://wwwold.nkp.cz/o_knihovnach/konsorcia/skip/ifla.pdf)
2. *Místní knihovna Strašice* [online]. Dostupné z <http://www.knihovnastrasice.eu/>
3. *Knihovna Jana Drdy Příbram* [online]. Dostupné z <http://www.kjd.pb.cz/>
4. *Městská knihovna Dobříš* [online].

Dostupné z <http://www.knihovna.dobris.net/>
5. *Městská knihovna Březnice* [online]

Dostupné z <http://www.breznice.cz/kultura/mestska-knihovna/>
6. *Infocentrum Rožmitál pod Třemšínem* [online]

Dostupné z <http://icentrum.tremsinsko.cz>

7. RESUMÉ

Bakalářská práce s názvem „Vznik a vývoj Knihovny manželů Tomanových v Rožmitále pod Třemšínem“ je zaměřena na sledování vývoje této knihovny od prvních podnětů až po současnost. Veřejná knihovna je fenomén, který se stal nedílnou součástí lidské pospolitosti. V celkovém kontextu kulturní vzdělanosti národa je společenský význam maloměstských knihoven zcela neodmyslitelnou součástí vývoje a kulturního dědictví každé společnosti. Ve svých prvopočátcích by se dal osud mnoha maloměstských knihoven souhrnně nazvat: „Jak jsme stěhovali to, co nám stále někde překáželo.“ Jen díky neúnavné práci mnoha nadšenců se dočkaly knihovny současného důstojného postavení. Dnešní knihovna, která si klade za cíl oslovovat co možná nejširší spektrum veřejnosti je stále častěji vystavována konfrontaci s moderními informačními technologiemi. Navzdory jejich atraktivitě zůstává knihovna, zejména maloměstská, důležitým komunitním centrem a má svůj nezastupitelný význam v životě všech kulturních lidí.

8. ZUSAMMENFASSUNG

Bachelorarbeit mit dem Titel „Aufbau und Entwicklung Bibliotheken Ehegatten Toman in Rozmital pod Tremsinem“ ist auf die Überwachung der Entwicklung der Bibliothek von den ersten Ideen bis zur Gegenwart fokussiert. Die öffentliche Bibliothek ist ein Phänomen, das sich zu einem integralen Bestandteil der menschlichen Gemeinschaft hat. Im Gesamtkontext der kulturellen Bildung der Nation soziale Bedeutung der Kleinstadt-Bibliotheken vollständig integraler Bestandteil der Entwicklung und kulturelle Erbe eines jeden Unternehmens. In seinen frühen Tagen könnte das Schicksal vieler Kleinstadt-Bibliotheken zusammen als: „Wie bewegt wir, was wir noch irgendwo in den Weg.“ Nur durch unermüdlichen harten Arbeit vieler Enthusiasten genießen Sie einen Bibliotheken präsentieren eine würdige Position. Die heutige Bibliothek, die eine möglichst breite Spektrum der Öffentlichkeit zu erreichen strebt zunehmend Gesicht der modernen Informationstechnologien ausgesetzt. Trotz ihrer Attraktivität bleibt die Bibliothek, insbesondere der kleinen Stadt, ein wichtiges Gemeindezentrum und hat seine einzigartige Bedeutung im kulturellen Leben aller Menschen.